

กระดานข่าว งานวิจัย ใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

รายสัปดาห์ที่ 2 ประจำเดือนกันยายน 2562
กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพิพิธภัณฑ์พืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

ชะมวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Garcinia cowa* Roxb.

ชื่อวงศ์ : GUTTIFERAE

ชื่ออื่น : ส้มโมง (นครราชสีมา) หมากโมง (อุดรธานี) กะมวง (ภาคใต้) มวงส้ม (นครศรีธรรมราช) กานิ (มลายู-นราธิวาส)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 15-20 เมตร ไม่ผลัดใบ เปลือกต้นสีน้ำตาลแตกเป็นสะเก็ดแตกกิ่งในแนวตั้งฉากกับลำต้น มีน้ำยางสีเหลืองทุกส่วน ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม ใบรูปรี ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ใบอ่อนสีแดง ใบแก่สีเขียว ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น สีเหลืองมีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อกระจุกหรือดอกเดี่ยวตามซอก ใบและปลายยอด ดอกเพศผู้เป็นกระจุกขนาดเล็ก ดอกเพศเมียมักเป็นดอกเดี่ยว ขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ออกดอกเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม ผลเป็นทรงกลม ผิวเป็นร่องตามยาวหรือเว้าเป็นพู มีส่วนของยอดเกสรเพศเมียติดอยู่ที่ปลายที่โคนผลติดกับก้านยังคงมีกลีบเลี้ยงติดอยู่ผลดิบสีเขียว ผลสุกสีเหลืองส้ม หนึ่งผลมี 3-5 เมล็ด ออกผลเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน

การกระจายพันธุ์

พบในประเทศอินเดีย จีน (มณฑลยูนนาน) มาเลเซีย ในประเทศไทยพบในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณทั่วทุกภาค

ประโยชน์ในการย้อมสีไหม

เปลือกลำต้นและยางให้สีเหลือง มักใช้ใบเป็นพืชช่วยติดสีในการย้อมเส้นไหม

ประโยชน์อื่นๆ

ยอดและใบอ่อน รับประทานเป็นผักสด นำมาปรุงรสอาหารจำพวกแกงส้ม ต้มยำ มีสรรพคุณระบายท้อง แก้ไข้ ละลายเสมหะ เมื่อผลสุกรับประทานเนื้อหุ้มเมล็ดได้ ผลและใบแก่นำมาหมัก น้ำหมักใช้ฟอกหนังวัว ควาย เพื่อแกะฉลุเป็นหนังตะลุง

ที่มา : หนังสือโครงการรวบรวมองค์ความรู้ไหมไทย ชุดไหมไทย...สายใยของแผ่นดิน เล่มที่ ๒ พรรณไม้ย้อมสี...ไหมไทยพื้นบ้าน